

Autor © Mario Romulic

EVROPSKI AMAZON: PRVI SVETSKI PETODRŽAVNI REZERVAT BIOSFERE

Aktivisti za zaštitu prirode gotovo 30 godina rade na očuvanju najvećeg poluprirodnog rečnog i poplavnog ekosistema u centralnoj Evropi koji obuhvata reke Mure, Dravu i Dunav, unutar prekograničnog rezervata biosfere. Takozvani Evropski Amazon proteže se širom Austrije, Slovenije, Mađarske, Hrvatske i Srbije.

UNESCO je u septembru 2021. godine prepoznao ovo jedinstveno rečno područje kao prvi na svetu petodržavni rezervat biosfere (TBR MDD). S površinom od oko 930.000 hektara i gotovo milion stanovnika čini najveće zaštićeno rečno područje u Evropi.

Rezervat biosfere, nakon što u potpunosti zaživi, znatno će sprečiti gubitak biološke raznovrsnosti u Evropi, sprovodeći ciljane mere zaštite. Povećana otpornost reka, koja proizlazi iz njihovog očuvanja i velikih projekata obnove reke i staništa, pomoći će ublažavanju posledica klimatskih promena u regionu. Usklađivanje ljudskih aktivnosti sa ciljevima rezervata biosfere dovešće do održivih praksi i „zelenijih“ poslova. Rezervat biosfere takođe doprinosi jedinstvu društva, povezivanju sa prirodom, i jača procese političke integracije u regionu, kroz međusobno uvažavanje i saradnju.

JEDINSTVENE ODLIKE

- Najveći rečni sistem slobodnog toka centralne Evrope, bez brana u pet zemalja
- Prvi na svetu rezervat biosfere kojim zajednički upravlja pet zemalja
- Najveće zaštićeno rečno područje u Evropi koje se proteže na 930.000 ha i sa 700 kilometara toka Mure, Drave i Dunava
- Vodeći primer međunarodne i regionalne saradnje

Autor © Mario Romulic

Petodržavni rezervat biosfere "Mura-Drava-Dunav"

IZUZETNE PRIRODNE I KULTURNE VREDNOSTI

Reke Mura, Drava i Dunav stvaraju izuzetno važno prirodno i kulturno područje duž svih zemalja, a velik deo rečnog toka označava granice država. Uprkos brojnim ljudskim intervencijama u prirodi, ovaj očaravajući rečni predeo može da se pohvali značajnom biološkom raznovrsnošću kao što su:

- najveće poplavne nizine i šume Dunava
- najočuvanija poplavna područja Dunava
- najveći broj gnezdećih parova orla štekavca (*Haliaeetus albicilla*) u kontinentalnoj Evropi
- najvažnija mrestilišta riba duž Dunava (osim delte Dunava)
- odmaralište i hranilište za više od 250.000 ptica
- dom jedne od najređih rečnih ptica – male čigre (*Sternula albifrons*)

Prirodne odlike zaštićene su mrežom od 13 zaštićenih područja ukupne veličine od oko 280.000 hektara, a koji stvaraju centralnu i zaštitnu zonu petodržavnog rezervata biosfere. Okruženi su prelaznim područjem veličine 650.000 hektara, u kojem živi oko 900.000 ljudi. Očuvana reka i poplavna područja ključna su za prihode velikog broja stanovnika tog područja, ali i za snabdevanje pitkom vodom, prirodnu obranu od poplava, ribarstvo, šumarstvo, poljoprivredu, rekreaciju i održivu ekonomiju. Osim toga, reke su deo bogatog kulturnog nasleđa ovog kraja.

ŠTA SU PREKOGRANIČNI REZERVATI BIOSFERE?

Budući da granice između država ne prate prirodne linije, već se temelje na političkim dogovorima, ekosistemi su posledično u velikom broju slučajeva prekogranični. To može da dovede do drugačijeg ili sasvim suprotnog načina upravljanja i korišćenja zemljišta.

Prekogranični rezervati pružaju model zajedničkog upravljanja i službeno su priznati na međunarodnom nivou od strane UN-a. Srž modela je međudržavna saradnja u zaštiti prirode i održivom korišćenju resursa kroz zajedničko upravljanje pojedinim ekosistemom.

Trenutno postoji 714 rezervata biosfere u 129 zemalja, od čega su samo 21 prekogranična, uglavnom bilateralna.

Tri glavne funkcije rezervata biosfere su:

- očuvanje ekosistema,
- podsticanje ekonomskog i društvenog razvoja koji je socio-kulturno i ekološki održiv,
- podsticanje obrazovanja, istraživanja i praćenje stanja u oblasti životne sredine.

Upravljanje se oslanja na tri različita područja:

- centralnu zonu
- zaštitnu zonu
- prelazno područje

Autor © Goran Šafarek

INFO LETAK

MURA-DRAVA-DUNAV • 09. 2021.

30 GODINA ZAŠTITE PRIRODE ZA EVROPSKI AMAZON

Kako je reč o pograničnom području, velik deo rečnog predela je još uvek dobro očuvan, te je prisutna prirodna rečna dinamika. Promenom političkih sistema devedesetih godina, pojačala se ljudska aktivnost na području rečnog predela što je dovelo do dodatnog pritiska na rekama. Zbog toga je bila neophodna zaštita ovog područja. Istorija petodržavnog rezervata biosfere podeljena je u nekoliko glavnih faza:

1992-1999: Početna faza

Vizija rezervata biosfere je utemeljena i promovisana devedesetih godina. Pod koordinacijom EuroNatura, održan je niz radionica i konferencija sa ciljem pripreme koncepta rezervata biosfere.

2000-2021: Faza razvoja i izgradnje

Zahvaljujući podršci mnogih partnera i donosioca odluka širom regiona i WWF-a, položeni su temelji za uspostavljanje rezervata biosfere:

- zaštita reka i poplavnih područja kroz 11 zaštićenih područja,
- očuvanje 270 kilometara rečnih deonica od nepotrebne regulacije, eksploatacije sedimenta i izgradnje novih hidroelektrana,
- potpisane dve ministarske deklaracije za uspostavljanje Petodržavnog rezervata biosfere Mura-Drava-Dunav,
- proglašenje bilateralnog i tri pojedinačna rezervata biosfere: Prekogranični Rezervata biosfere Mura-Drava-Dunav između Hrvatske i Mađarske (2012); Rezervat biosfere Bačko Podunavlje u Srbiji (2017); Rezervat biosfere Mura u Sloveniji (2018); Rezervat biosfere Donja dolina Mure u Austriji (2019),
- sprovođenje više EU projekata zaštite prirode, obnove reka i vlažnih staništa, upravljanja poplavnim šumama i održivog turizma

2021: Godina proglašenja

UNESCO u septembru 2021. godine proglašava Petodržavni rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav koji objedinjuje sve nacionalne rezervate biosfere

2022 – 2031: Faza implementacije

UNESCO će 2031. godine sagledati upravljanje rezervatom biosfere, zbog čega su nadolazeće godine ključne za dugoročni uspeh petodržavnog rezervata biosfere. Da li rezervat biosfere može da postane međunarodni model saradnje i sinergije zaštite prirode i održivog razvoja, koji nadilazi političke, administrativne i sektorske interese? Ili će ga zadesiti sudbina mnogih „parkova na papiru“ u kojima se i dalje odvija nekontrolisano uništavanje prirode pod izgovorom razvoja? Uprkos proglašenju od strane UNESCO-a, pretnje poput izgradnje nove infrastrukture, ustaljene prakse upravljanja rekama, intenziviranja poljoprivrede i šumarstva i sličnih aktivnosti, i dalje su prisutne.

PROJEKTI U TOKU

Značajniji projekti sufinansirani od strane EU fondova koji doprinose ciljevima Petodržavnog rezervata biosfere Mura-Drava-Dunav:

• petodržavni projekti u toku

Zaštita prirode: [Coop MDD](#)

Obnova reka: [Lifeline MDD](#)

Zaštita poplavnih šuma: [REFOCuS](#)

Održivi turizam:

[Amazon of Europe Bike Trail](#)

[Amazing Amazon of Europe](#)

• Projekti obnove reka i vlažnih staništa

[NaturaMura](#) (SI) 2020-23

[WISEDRAVALIFE](#) (HU/HR) 2019-23

[WetlandRestore](#) (HR/RS) 2019-21

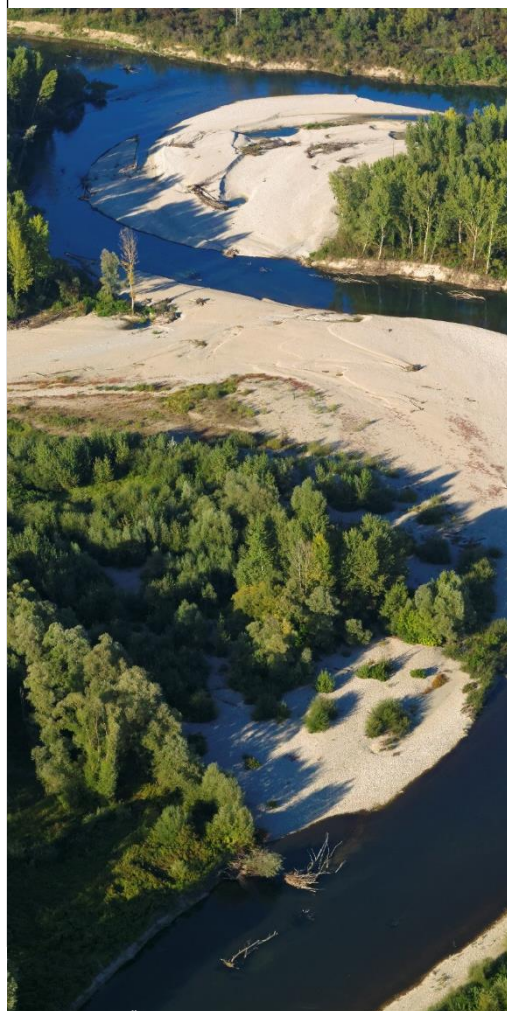
[DRAVA LIFE](#) (HR) 2015-21

[Wetland restoration](#) (RS) 2014-20

[Old-Drava LIFE](#) (HU/HR) 2014-18

[LIVEDRAVA \(SI\)](#) 2012-17

• [goMURra \(AT/SI\)](#) 2018-21

Petodržavni rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav

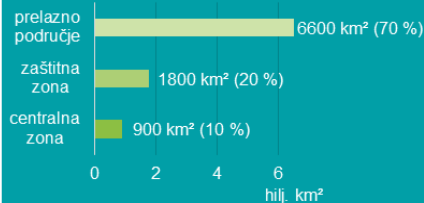
Prvi na svetu petodržavni rezervat biosfere

odmaralište i hranilište za više od

250.000

ptica

najveća populacija gnezdećih parova orla belorepana u kontinentalnoj Evropi sa

150

parova

Najveće zaštićeno rečno područje u Evropi:

930.000 ha

duž 700 km toka

uključujući najveće poplavne šume Dunava, najočuvanija poplavna područja, kao i važna područja za mrest riba

13

zaštićenih područja, uključujući Natura 2000 područja, regionalni park, nacionalni park, specijalne rezervate prirode i parkove prirode

900.000 stanovnika

Rezervat biosfere podeljen je u tri različite zone: Centralna zona ima za cilj strogo očuvanje prirode. Zaštitna zona obuhvata deo koji se odnosi na tradicionalno korišćenje zemljišta poput ekstenzivne poljoprivrede i šumarstva, dok je u prelaznom području naglasak na održivom razvoju poput ekoturizma i naučnim istraživanjima rezervata biosfere.

IZAZOVI

Put do uspešnog rezervata biosfere

Kako bi petodržavni rezervat biosfere dostigao puni potencijal, važno je uspostavljanje zajedničke upravljačke strukture na nivou pet zemalja. Nadalje, važno je nastaviti rad na obnovi reka i njenih poplavnih livada i šuma, održivom upravljanju prirodnim resursima, poljoprivredi, šumarstvu, zaštiti vrsta i razvoju održivog turizma. Pri tome, ključne su aktivnosti poput edukacije, istraživanja i praćenja stanja životne sredine kako bi se ostvarili svi ciljevi rezervata. Istovremeno, moraju da se zaustave svi projekti koji su u suprotnosti sa ciljevima rezervata biosfere.

VIZIJA ZA NAREDNIH 30 GODINA

Žive reke za prirodu i ljude

Vizija partnera koji se bave zaštitom, obnovom i održivim korišćenjem ekosistema reka Mure, Drave i Dunava na području petodržavnog rezervata biosfere.

Dugoročna vizija Petodržavnog rezervata biosfere Mura-Drava-Dunav je zajedničko očuvanje i promovisanje potpunog prirodnog i dinamičnog rečnog ekosistema, kao temelja bogate biološke raznovrsnosti, održivog i kvalitetnog života lokalnih zajednica. Cilj je da se zajedničkim očuvanjem reke i poplavnih područja održe i osiguraju veće koristi za lokalno stanovništvo poput kvalitetne pitke vode, prirodne zaštite od poplava, ublažavanja posledica klimatskih promena, održivog razvoja i rekreacije.

POZIV NA DELOVANJE

Dugoročni uspeh petodržavnog rezervata biosfere merice se smanjenjem štetnih aktivnosti i boljom primenom održivog upravljanja prirodnim resursima. To između ostalog uključuje:

- Obnovu uništenih rečnih i poplavnih područja
- Zaustavljanje daljeg kanalsanja reka i vađenja peska i šljunka iz reka
- Zaustavljanje izgradnje novih hidroelektrana na Muri i Dravi
- Zaustavljanje velikih oscilacija vodostaja nizvodno od brana
- Usklađivanje zaštite i upravljanja centralnom zonom
- Zaštita i obnova poplavnih šuma
- Oživljavanje ekološki prihvatljive prakse korišćenja zemljišta poput ispaše
- Promovisanje rekreacije i turizma utemeljenog na prirodi, poput biciklizma

Za više informacija

Ivana Korn Varga
Programska koordinatorica WWF Adrije
ikorn@wwfadria.org
m: +385 95 4141 235
www.amazon-of-europe.com